

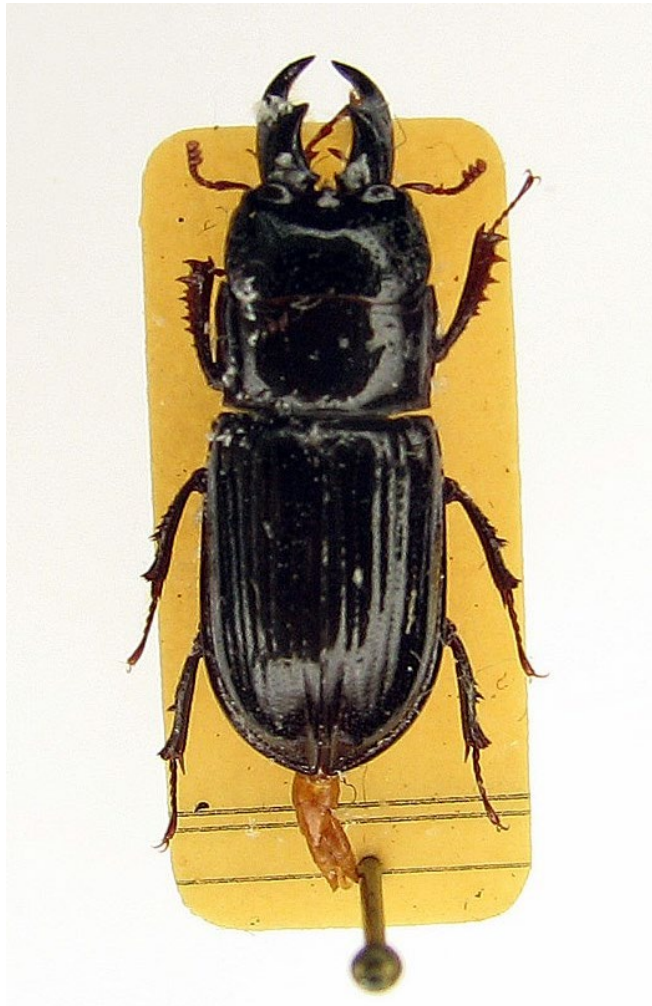
Liekohärkä

Svartoxe

Ceruchus chrysomelinus

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Liekohärkä on kookas (12–18 mm), väriltään kiiltävän hiilenmusta ja näyttävän näköinen kampasarvinen. Sen jalat ja tuntosarvet ovat punaruskeat. Koiraalla on huomiota herättävän suuret yläleuat.

Elinympäristö ja levinneisyys

Liekohärkä on tunnusomainen ikimetsien laji. Se viihtyy sekä varjoisissa kosteissa kuusikoissa että valoisilla mäntykankailla, joissa on runsaasti järeää maapuuta. Liekohärkä elää kaatuneissa kuusen ja männyn rungoissa ja kannoissa, harvoin myös lehtipuissa kuten tammessa. Puun tulee olla jo muiden kuoriaisten rikkomaa, rungoissa on yleensä kovempi kuorikerros mutta sisusta on kosteaa ruskolahoa. Liekohärän asuttamat suuret rungot ovat saattaneet maata maassa jo vuosikymmeniä. Toisinaan sen voi tavata ohuistakin rungoista, jos ne ovat tiukasti maata vasten kosteassa paikassa. Samassa puussa elää yleensä useita sukupolvia peräkkäin, toisinaan jopa kahdenkymmenen vuoden aikana, jolloin rungon sisäosa muuttuu kokonaan toukkapuruksi. Toukan kehitys kestää noin kolme vuotta, koteloituminen ja aikuistuminen tapahtuvat loppukesällä. Aikuiset talvehtivat kotelo-ontelossa. Kuolleiden aikuisten jäännöksiä löytyy kaikkina vuoden aikoina toukkakäytävistä. Aikuiset liikkuvat vain lyhyitä aikoja puun pinnalla, pääasiassa kesä-heinäkuussa. Suomessa liekohärkää on tavattu Uudeltamaalta Kainuuseen, mutta se on selvästi harvinaistunut viime vuosikymmeninä ja nykyinen esiintyminen on hyvin pirstoutunutta.

Nykytila ja uhkatekijät

Liekohärkä on taantunut vanhojen, hakkaamattomina säilyneiden metsien ja järeän maapuun vähennyttyä. Kaikki tunnetut nykyesiintymät sijaitsevat suojelualueilla.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan liekohärän esiintymispaikka rajataan metsänkäsittelyn ulkopuolelle. Myös lähialueen kuolleet maapuut ja pystyyn kuolleet kelot tulee säästää lahoppuujatkumon säilyttämiseksi. Runsaslahoppuustoisten metsien suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta. Liekohärän elintapojen vuoksi sen esiintyminen ja säilyminen aktiivisessa talouskäytössä olevassa metsässä on epätodennäköistä.

Lähteet

Ehnström, B. & Axelsson, R. 2002. Insektsnag i bark och ved. ArtData-banken, SLU, Uppsala. 512 s.

Rassi, P., Alanen, A., Kemppainen, E., Vickholm, M. & Väisänen, R. 1985. Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö. Osa II Suomen uhanalaiset eläimet. Komiteamietintö 1985:43, Ympäristöministeriö, Helsinki. 466 s.

Kuva: Matti Virtala